

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ У КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На думку М.О. Журавльової, у вітчизняній психології необхідність появи терміну «емоційний інтелект» була обумовлена розвитком досліджень у сфері емоцій і інтелекту, вивченням зв'язку ментального і афективного в структурі психічної діяльності, а також дослідженням емоційних здібностей. Так, в сучасній психологічній теорії та практиці широко вивчені такі особливості емоційної сфери особистості як емпатія, вразливість, емоційність і емоційна стійкість [1].

Термін «емоційний інтелект» почали використовувати на початку 1990-х років. Вперше почали застосовувати його доктор Пітер Саловей, професор психології і декан вищої школи наук і мистецтв Єльського університету і доктор Джон Майер – професор Нью - Гемпширського університету для сукупності позначень ступеня розвитку таких людських якостей, як самосвідомість, самоконтроль, мотивація, вміння ставити себе на місце інших людей, навички роботи з людьми, вміння налагоджувати взаєморозуміння з іншими.

Емоційна сенситивність, емоційна пам'ять, емоційна обробка та емоційне навчання – ці чотири вроджені компоненти формують серцевину емоційного інтелекту. Найактивнішим популяризатором емоційного інтелекту вважається Д. Гоулман, американський журналіст і психолог, який у книзі «Емоційний інтелект» на матеріалах психологічних досліджень і опитувань довів, що успіх в житті залежить не стільки від логічного інтелекту, скільки від здібностей управляти своїми емоціями [2].

Серед західних вчених, які розробляли концепції емоційного інтелекту, були Д. Гоулман (теорія емоційної компетентності), П. Саловей, Дж. Майер, Д. Карузо (теорія емоційно-інтелектуальних здібностей), Г.Гарднер, Р.Бар-Он, С.Хейн, Р.Купер.

В Україні теж з'явилися дослідження з проблеми концептуалізації цього феномена, його функцій (Е. Носенко), вивчення емоційного інтелекту як детермінанти внутрішньої свободи особистості (Г. Березюк) та показника цілісного її розвитку (О. Філатова).

На думку Е.Л. Носенко, емоційний інтелект як аспект виявлення внутрішнього світу особистості відображає міру розуміння ставлення людини до світу, до інших та до себе як суб'єкта життєдіяльності. Йому притаманні внутрішні (диспозиційні) та зовнішні (ті, що виявляються в ознаках перебігу емоційного процесу) компоненти, котрі зумовлюють стресозахисну та адаптивну функції цієї інтегральної особистісної властивості [3].

Транзактний аналітик К. Стайнер запропонував концепцію «емоційної грамотності». Він пов'язує таку властивість з системою здібностей і життєвих умінь, передусім здатності розуміти власні емоції, слухати інших та співчувати їхнім емоціям, продуктивно висловлювати емоції. Для пояснення суті поняття «емоційна грамотність» К. Стайнер теж використовує поняття «емоційний

інтелект». Усвідомлення власних емоцій, управління ними, уміння ставити себе на місце іншого і приймати його почуття, проявляти дружнє ставлення до людей при роботі з ними – це основа кращого розуміння світу, засіб самопізнання, саморозвитку, успішної самореалізації.

І.М. Андрєєва дотримується такого визначення емоційного інтелекту як сукупності ментальних здібностей до розуміння власних емоцій і емоцій інших людей, а також до управління емоційною сферою. Увагу вчених до емоційного інтелекту вона пояснює тим, що емоційний інтелект є передумовою соціальної або іншої позитивної поведінки, і його розвиток оптимізує міжособистісну взаємодію.

Д.В. Люсін модель цього психологічного конструкта, який він запропонував трактувати як «здібності до розуміння своїх та чужих емоцій та управління ними». Здатність до розуміння емоцій означає, що людина може розпізнавати емоцію, тобто встановити факт наявності емоційного переживання у себе або іншої людини; ідентифікувати емоцію, тобто встановити, яку саме емоцію відчуває він сам або інша людина і знайти для неї словесний вираз; розуміє причини, які викликали дану емоцію, і наслідки, до яких вона призведе.

Здатність до управління емоціями означає, що людина може контролювати інтенсивність емоцій, перш за все, приглушувати доволі сильні емоції; здатна контролювати зовнішній вираз емоцій, за необхідності викликати ту або іншу емоцію [3].

Отже, розбіжності у рівнях сформованості емоційного інтелекту найбільше виявляються в ставленні людини до себе як суб'єкта життєдіяльності, далі йде ставлення до інших, як партнерів по спілкуванню, найменш істотно люди різняться за своїм ставленням до світу та оцінюванням подій цього світу.

Література

1. Люсін Д.В. Новая методика для измерения эмоционального интеллекта [Текст] : опросник ЭМИн. Психологическая диагностика. – 2006. – № 4. – С. 3 – 22.
2. Кириленко Т.С. Психология: емоційна сфера особистості. – К.:Либідь, 2007.–С.251 – 254.
3. Березюк Г. Емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості. Психологічні студії Львівського ун-ту. – 2008. – С. 20 - 23.

УДК 373.3.015.31-053.5:159.923.38(043.2)

КОСТЮ С.Й., СУП Л.І.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Принципові положення теорії здібностей, зокрема співвідношення біологічного і соціального у здібностях, їх структура, філо- і онтогенез, можливості й закономірності їх формування й розвитку розкриваються у дослідженнях Б.Ананьєва, І.Бєха, Л.Виготського, О.Ковальова, Г.Костюка, В.Крутецького, О.Леонтьєва, В.М'ясицева, С.Рубінштейна та ін.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>